

מסאיטה אסמיטה

אליעז כהן

אליעז הוא משורר, עורך, עובד טוציאל, פעיל שלום ויוזם חברתי. מתגורר בכפר עציון

מסופר על הרב מנחם פרומן שעמד להיכנס לבית ונעצר בפתח הדלת. שאלו אותו מדוע אינו נכנס. הצביע הרב פרומן על הסטיקר שעוטר את הדלת ואמר: אני לא יכול להיכנס לבית שזה מה שכתוב בפתחו. הסלוגן "ארץ ישראל שייכת לעם ישראל" היווה מחסום שאותו עמל הרב פרומן לפרק בחייו. הרב פרומן לימד אותנו שהמפתח לשלום עם הפלסטינאים הוא בהיפוך הסלוגן ל"עם ישראל שייך לארץ ישראל". במילים אחרות: להפוך את התודעה של בעלות לתודעה של שייכות. זה מעבר דרמטי שפותח את התודעה למשמעויות חדשות לגמרי. זוהי בעצם תודעה של שמיטה - היכולת לשמוט את השליטה בארץ, את הבעלות, ולעבור למצב הרבה יותר אישי, אינטימי ומורכב של שייכות, כפי שמתבטא בחזון הנביא הושע: "וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא... תִּקְרָא אִישׁ אִישׁ, וְלֹא תִקְרָא לִי עוֹד בְּעֵלִי" (ב, יח).

תפיסת השלום הייחודית של הרב פרומן ממשיכה היום, יותר משנתיים לאחר פטירתו, דרך יוזמות שונות, וביניהן הפעילות "שורשים - ג'ודור", שאני לוקח בה חלק. בבסיס היוזמה נמצא הרצון ליצור מפגש בין פלסטינאים וישראלים המתגוררים באותו אזור. היוזמה מתקיימת בגוש עציון, על חלקת אדמה בבעלות עלי אבו עוואד ואחיו חאלד, שירשו את השדה מאביהם. ג'ון מוייל, כומר פרוטסטנטי, יצר את החיבור בינינו. מהפגישה הראשונה יצאנו בתחושה שדיברנו עם מרטין לותר קינג הפלסטינאי. אנחנו קבוצה שמתעסקת כבר הרבה שנים בקשרים בין מתנחלים לפלסטינאים, וזאת הפעם הראשונה שפגשנו פעיל בסדר גודל כזה, שהוא שכן שלנו. זאת הייתה תחילתה של ידידות מופלאה.

הפגישה הראשונה נערכה בחורף שלפני השמיטה, אבל תודעת השמיטה ליוותה את הפעילות מראשיתה. התהליך של שמיטה מתחיל משמיטת פחד ושנאה כלפי האחר, שני רגשות עצומים שמנהלים כאן את שני העמים. במפגש, הסטריאוטיפים הולכים ונשמטים ומתקלפים אחד אחרי השני, והשמיטה הזו מביאה להתודעות מעמיקה ומרגשת. אבל לא די בזה. צריך לשמוט גם את הפנטזיה שהיא נחלתם של כל היהודים והערבים במרחב הזה - שיום אחד נקום, נפתח את החלונות ופ-ת-א-ו-ם, הצד השני לא יהיה כאן... הרבה עבודה פנימית יש בכך, גם להיות מודעים לפנטזיה, וגם לשמוט אותה. ומעבר לכל זה, השיעור הגדול ביותר בשמיטה שאנחנו לומדים מעלי, מהמעשה הנדיב, האצילי והאחראי שלו ושל אחיו - זה השמיטה של האדמה לפעילות משותפת. המסוגלות שלהם לארח ולתת באמת את האדמה שלהם, שהם ירשו מאבא שלהם והוא ירש מאבא שלו, זאת שמיטה מלאה של בעלות, במובן מעשי ובמובן סמלי. זוהי התגלמות תורתו של הרב פרומן על שחרור תודעת בעלות ואימוץ תודעת שייכות. האדמה בשדה של עלי מניבה פירות שלום, לא רק במובן המטאפורי. עובדים בה יחדיו חקלאים ישראלים ופלסטינאים ומגדלים תוצרת אורגנית. ניתן למצוא שם ביצי חופש, ירקות, פירות מטעים וגפנים, כאשר כל ההכנסות מוקדשות לפעילויות שלום משותפות. במקום מתקיימים חוגים משותפים לילדים, חוגי שפות ללימוד ערבית ועברית, קייטנת קיץ (שהתקיימה אף ב"צוק איתן"), ועוד.

בשנה החולפת, "שורשים - ג'ודור" יזמה אירועים בין-דתיים שונים שחלחו אט-אט לתודעה הציבורית, כמו: "בוחרים בחיים" - פעילות סביב הצום המשותף ב-י"ז בתמוז ובראמאדן; עצרת תפילה גדולה לאחר רצח התינוק והוריו בכפר דומא; ניחומים בבתי האבלים משני הצדדים במהלך "צוק איתן". היוזמה האחרונה לעת עתה היא מסע תיקון של שני העמים, בן ארבעים יום, מראש חודש אלול ועד ערב יום כיפור שחל בחג הקורבן.

במהלך השנה האחרונה עברו בשדה של "שורשים - ג'ודור" 8000 איש וחוו טרנספורמציה דרך ההיכרות והמפגש הבין-אישי. לדעתי, מעבר מרמת תודעה אחת לאחרת על ידי התבוננות, גם הוא תהליך שמיטה. מאוד קשה לנו לעבור משליטה לשמיטה. כדי שנחוש ביטחון, יש לנו אובססיות שליטה בחיים ואנו נוטים להתמכר להרגלים ולתודעות. השמיטה מעניקה לנו הזדמנות ליצור הפוגות, מעין ענן בנפש שאפשר לנוח עליו ולבחון את הדברים בצורה אחרת. אני לקחתי את האתגר הזה גם לתחומים אחרים בחיי. החלטתי שאני מנסה להיות גיבור, ואני נקי מקפה כבר חודש. לקראת סוף שנת השמיטה, הצלחתי לשמוט את אחת מתאוות השליטה וההתמכרות שלי.

במהלך שנת השמיטה צמחה היוזמה של "שורשים - ג'ודור" והתרחבה בקנה מידה מפתיע. כבר עכשיו נעה האדמה באזורים שונים בארץ, לקראת הקמה של מרכזים כדוגמת השדה של עלי. אני מאמין ש"שורשים - ג'ודור" תמשיך לפעול גם בשש שנות המעשה לאחר השמיטה. הצלחנו להרים יוזמות שחורגות מתחום המקום, ולכן נחרוג גם מתחום הזמן, נפתח תודעות רחבות יותר ונמשוך את רוח הטרנספורמציה אל השנים הבאות.

השמיטה הנוכחית לא הייתה מקבלת פן מעשי כל כך בחיי לולא השיעור העצום שלמדתי משמיטת האדמה של עלי ומהתורה הפרומנית, שהתחברו יחדיו. אני מאמין שיהיו קפיצות גדולות עד השמיטה הבאה. כל הדברים האלה מתחילים משמיטה פנימית, עבודה אישית, אחר כך עם בני הזוג והמשפחה, בקהילה ובחברה, במעגלים שהולכים ומתרחבים. אנחנו חוטפים כרגע הרבה מכות מהמציאות, שמזרזות אותנו ומקרבות אותנו להרחיב את המעגלים, ועל כן השמיטה הבאה תיראה כבר לגמרי אחרת.

